

Norges vassdrags- og energidirektorat - NVE
Postboks 5091
0301 OSLO

Vår ref.: 201606065-2
Deres ref.:

Lillehammer, 18. januar 2016

Høringsuttalelse ny konsesjonssøknad for Fossåa kraftverk, Sør-Fron kommune

Bakgrunn:

Fylkesutvalget i Oppland har tidligere, gjennom behandling i møte 18. april 2013 (sak 50/13), kommet med uttalelse til NVE vedrørende planene om utbygging av Fossåa kraftverk i Sør-Fron kommune. Konsesjonssøknaden om utbygging av Fossåa den gang fikk derimot avslag av NVE, gjennom vedtak av 18. desember 2013. Hovedargumentet for NVEs avslag var at det langs og tilknytning til Fossåa var et svært verdifullt naturmiljø, samtidig som at en utbygging ville få negative landskapsmessige konsekvenser.

Bakgrunnen for at det nå på ny er søkt konsesjon er at utbygger Fossåa 1K AS har fått foretatt utredning av fagkyndig konsulent som viser at de negative konsekvensene for naturmiljøet er betydelig mindre enn først antatt. Samtidig er det foretatt flere justeringer av de tekniske planene for å minimere negative konsekvenser for både naturmiljø og landskap.

Kort om prosjektet:

Fossåa er et sidevassdrag til Gudbrandsdalslågen beliggende litt sør for Hundorp i Sør-Fron kommune. Planene berører en strekning på 4,4 km. Inntaket er lokalisert på 870 moh i nærhet til Sveiphuslykkja, som er et seter- og hytteområde. Midtre del og nedre del av tiltaksområdet fremstår mer upåvirket av tekniske inngrep, med intakt naturskog langs åa, og hogstpreget kulturskog i lisdene. Her er det innslag av flere mindre skogsbilveger. Kraftstasjonen anlegges 455 moh, i nærhet til eksisterende skogsbilveg opp til Hovdli, og omkring 4 km oppover lia sør for Hundorp bru. Det finnes en 22 kv-linje egnet for påkobling i nærhet til stasjonsområdet.

Kraftverket er et småkraftverk. Det er i den nye konsesjonssøknaden anført en årlig strømproduksjon på 23,3 GWh, hvilket tilsvarer strøm til 1165 husstander forutsatt årlig forbruk på 20 000 kWh. Hoveddelen av kraftproduksjonen vil skje sommerstid da vannføringen er størst. Utbyggingskostnaden er beregnet til 97,9 mill kr. Dette tilsvarer 4,21 kr/kWh.

Postadresse:

Postboks 988
2626 LILLEHAMMER
Org. nr: 961382335

Besøksadresse:

Kirkegt. 76, Lillehammer
Bankkonto: 2000 09 50018
E-post: postmottak@oppland.org

Saksbehandler:

Morten Aas
Telefon:
E-post: Morten.Aas@oppland.org

Tidligere uttalelse:

Fylkesrådmannen viser til fylkesutvalgets vedtak i sak 50/13 og saksutredningen som lå bak tidligere avgitt høringsuttalelse. Vedtaket den gang var slik:

- 1. Fylkesutvalget har innsigelse til søknad om konsesjon for Fossåa kraftverk i Sør-Fron kommune inntil undersøkelsesplikten jf. kulturminnelovens § 9 er oppfylt, og tiltakets forhold til automatisk fredete kulturminner er avklart*
- 2. Under forutsetning av at første punkt er oppfylt vil ikke Fylkesutvalget motsette seg at det blir gitt konsesjon til bygging av Fossåa kraftverk alternativ 2. Derimot vil en utbygging av hovedalternativene kunne skade en verdifull lokalitet med gråor- heggskog og den sterkt truede arten Sumpaniskjuka og frarår ut i fra det en utbygging av Fossåa kraftverk av alternativ 1a og 1b.*

Ved en utbygging av alternativ 2 forutsetter fylkesutvalget følgende krav til avbøtende tiltak:

- Det må bli krav om minstevannføring vinterstid på strekningen, og vi forutsetter at det utredes og fastsettes en minstevannføring vinterstid som er stor nok til å ivareta hensynet til fisk og bunndyr.*
- Minstevannføringen må økes sommerstid ut i fra hensynet til friluftsliv på den øvre strekningen, og vi forutsetter at ny sommervannføring utredes og fastsettes.*
- Standard naturforvaltningsvilkår*

Dersom vilkårene ikke blir tatt inn i konsesjonen fremmer fylkesutvalget innsigelse med hjemmel i vannressurslovens § 24, og begrunnes med hensynet til vannforskriftens § 12.

Endring i de tekniske planene:

Gjeldende planer for inntak, trasé for rørgate/tunnel og kraftstasjon fremkommer av kart i vedlegg. Av de viktigste endringene fra forrige konsesjonssøknad kan kortfattet nevnes:

- **Vannmålinger:** Hydrateam har foretatt vannmålinger de siste to årene i Fossåa og målingene viser rundt 37 % mer vann i nedbørfeltet enn det NVE Atlas viser. Resultatene gjør at det nå søkes et alternativ 1 med slukeevne som tidligere på 1,9 ganger elvas middelvannføring (2,34 m³/s) og et alternativ 2 med slukeevne på 2,42 ganger elvas middelvannføring (2,98 m³/s). De største årlige flommene i Fossåa er til sammenligning mellom 10-15 m³/s.
- **Minstevannføring:** Det foreslås minstevannføring tilsvarende 5-persentil sommer (129 l/s) og 5-persentil vinter (24 l/s) som pålagt minstevannføring. I tidligere søknad var det forslag om minstevannføring 78 l/s sommer og ingen vinter. Det påpekes at Biofokus har konkludert med at vannføringsendringene har ubetydelig negativ konsekvens for bekkeløftmiljøet langs Fossåa.
- **Inntak:** Lokalisering av inntaket ved Sveiphuslykkja er ikke vesentlig endret, men det blir foretatt mindre endringer som bedrer landskapsendringen. Ventilhuset legges under bakken, og rørgata borres den første strekningen frem til eksisterende skogsbilveg. Inntaket vil fremstå som en terskel med et vannspeil, og i praksis være marginalt synlig.

- Rørgatetrasé: I hovedsak følger omsøkt trasé for rørgate hovedalternativet fra forrige konsesjonssøknad. Det er derimot gjort flere tilpasninger og endringer for å minimalisere konsekvenser for landskap og naturmiljø. Traséen legges utenfor bekkekløftmiljøet langs Fossåa slik at dette bevares i sin helhet. Første strekningen fra inntak og frem til støls- og skogsbilveg fra Sveiphuslykkja til Hovdlisætran vil bli borret. Når det gjelder denne vegen har grunneierne nå fått godkjent utbedring av vegen forutsatt at Fossåa 1K AS dekker kostnaden. Rørgata vil da bli lagt i vegen frem til Hovdlinakkin hvor det nå etter planen vil bli en lengre tunnel (ca 700 m) frem til Hovdlisætran. Over setervollene vil rørgata bli gravet ned før det blir ny tunnel gjennom Hovdlikollen ned til eksisterende skogsbilveg. Rørgata vil så følge denne eksisterende skogsbilvegen før det også borres siste strekningen ned til kraftstasjonen. Samtlige av tunnelene er nye fra forrige søknadsrunde.
- Kraftverkstomt: Lokalisering av kraftstasjonen følger omsøkt hovedalternativ fra forrige runde, men er etter råd fra miljøfaglig konsulent foreslått flyttet like på oversiden av skogsbilveg opp til Hovdli. Største endring er at siste strekningen av rørgata inn til kraftstasjonen blir boret for å minimalisere inngrepene.

Endring i konsekvensgrad:

Etter NVEs avslag på den opprinnelige søknaden om småkraftutbygging har utbygger justert planene for å redusere konsekvensene for naturmiljø, og det er på denne bakgrunn at Biofokus har foretatt ny vurdering. I nytt notat 2014-11 konkluderer Tom Hellik Hoftun i Biofokus at utbyggingen av Fossåa kraftverk har lave konsekvenser for naturmiljø og biologisk mangfold. Fossåa med sidegrenene Steinåa-Skikju er et stort bekkekløftsystem registrert under det nasjonale bekkekløftprosjektet i 2007. Det er angitt som nasjonalt verdifullt. Hoftun, som også stod bak registreringene i det nasjonale bekkekløftprosjektet, påpeker at de klart største naturverdiene finnes i nedre og midtre deler av kløftesystemet, mer presist langs Steinåa og Skikju. Fossågreina har lavere verdier, kategori middels verdi, og innehar ingen naturtyper, artssamfunn eller elementer som ikke også finnes i resten av kløftesystemet. Det påpekes at forekomstene av sumpanikjuke, en art som er angitt som nærtruet (NT) i rødlista, og som fikk mye oppmerksomhet ved forrige behandling av søknaden, finnes utenfor influensområdet.

Kort oppsummert konkluderer Hoftun med at rørgatetraséen har lav negativ konsekvensgrad, med et lite forbehold på strekningen over setervollen på Hovdlisætran som ikke er godt undersøkt. Også inntak og kraftstasjon sies å ha små konsekvenser for naturmiljø. Når det gjelder naturverdier tilknyttet vannføring er det ikke påvist sterkt fuktighetskrevede arter helt avhengig av vannføring og intakt vannføringsregime i elva. Det vurderes minstevannføring og flomvannføring som angitt i planene vil være tilstrekkelig for å ivareta de naturverdier og artssamfunn som finnes i området.

Saksutredning:

Det er Norges vassdragsdirektorat (NVE) behandler søknader som konsesjon til småkraftutbygging. Fylkeskommunen er høringspart til den formelle saksgangen og har en viktig rolle ved vurdering av regionale virkninger, samt ved vurdering av konsekvenser for blant annet miljø, friluftsliv, landskap, kulturminner og kulturlandskap etter de lover, retningslinjer og direktiver som til enhver tid gjelder. I likhet med kommuner og statlige organer har fylkeskommunen adgang til innsigelse, jmf energilovens § 2-1, vassdragsreguleringslovens § 6 nr 1, og vannressurslovens § 24.

Kulturarvenhetens vurdering:

Som gjort tidligere gjort oppmerksom på er det ikke gjennomført systematiske kulturminneregistreringer i området. Potensialet for funn av hittil ukjente kulturminner i området er vurdert å være så høyt at det må gjennomføres en befaring av arealet jf. kulturminnelovens § 9, før fylkeskommunen kan gi endelig uttalelse til søknaden. Tiltakets innvirkning på seterbebyggelse med SEFRAK-registrerte bygninger og kulturlandskapet må også vurderes nærmere før Kulturarvenheten kan uttale seg til søknad om konsesjon for Fossåa kraftverk.

Vi vil understreke viktigheten av at forholdet til eventuelle automatisk fredete kulturminner er avklart før konsesjonen blir gitt. I brev fra Riksantikvaren av 16.1.2011 om «Kulturminneforvaltningens behandling av konsesjonssaker etter energi- og vassdragslovgivningen – uttalelser, innsigelse og klage» er Riksantikvarens praksis at konsesjonssaker skal følge de samme rutinene som plansaker så langt det er mulig, og kml § 9 skal derfor oppfylles før det blir gjort vedtak om konsesjon. Dersom undersøkelsesplikten etter kml § 9 ikke er oppfylt ved vedtak om konsesjon, og tiltaket kommer i konflikt med automatisk fredete kulturminner som en ikke får dispensasjon for, risikerer tiltakshaver å ha fått konsesjon for et tiltak som ikke lar seg gjennomføre.

Vår praksis er satt i henhold til Riksantikvarens rutiner, og er fulgt i behandlingen av andre konsesjonssaker i Oppland de siste årene (Gudbrandsdalspakken i 2013 og Valdrespakken i 2015). Med bakgrunn i det høye potensialet for funn av automatisk fredete kulturminner, kan vi ikke se at det skal gjøres unntak for Fossåa kraftverk.

Regionalenhetens vurdering:

Gjennom regional plan for klima og energi 2013-2024, vedtatt av fylkestinget 15. oktober 2013, har Oppland fylkeskommune signalisert en positiv holdning til fornybar energi. Det å øke den fornybare energiproduksjonen er ett av sju satsingsområder i planen. Handlingsprogrammet som følger planen er mer konkret når det gjelder vannkraft siden det her fremkommer en målsetning om å øke produksjonen av vannkraft med 600 GWh, såfremt utbyggingen foretas i «(...) *et langsiktig, bærekraftig perspektiv der natur- og kulturgrunnlaget danner fundament, og legge vekt på grønn verdiskapning, folkehelse og redusert miljøbelastning (...)*». Utbygging av Fossåa kraftverk vil bidra med ca 23,3 GWh, noe som er betydelig i småkraftsammenheng. En bør likevel være klar over at småkraftverkene bidrar med liten produksjon sammenlignet med de større vannkraftprosjektene som er aktuelle i Oppland. Rosten kraftverk, som er under utbygging, vil bidra med 185 GWh. Nedre Otta, som er gitt konsesjon, vil bidra med ca 300 GWh.

Konsesjonssøker Fossåa 1K AS består av 21 private grunneiere. Disse eier både berørte eiendommer og fallrettigheter. Det må anses positivt med tanke på lokal verdiskapning at det er grunneierne i området som står bak utbyggingen. I opprinnelig konsesjonssøknad er det antydning av årlige inntekter i størrelsesorden 8-9 mill kr. Prognosene for fremtidig kraftpris kan nok være noe lavere enn det som der er angitt (0,35 kr/kWh), men samtidig er forventet produksjon høyere som følge av høyere stipulert vannføring. Det bør nevnes at utbyggingskostnaden i opprinnelig søknad er estimert til 66,2 mill kr og skatteinngangen beregnet til 3,7 mill kr. I nåværende søknad er kostnadene beregnet til

99,7 mill kr. Dette vil øke skatteinngangen ytterligere. Noen lokale sysselsettingseffekter vil prosjektet kunne gi i anleggsfasen, mens i driftsfasen vil disse naturligvis være minimale. Fylkesutvalget kom med høringsuttalelse til konsesjonssøknaden om utbygging av Fossåa i 2013, gjennom sak 50/13. I denne uttalelsen åpnet fylkeskommunen for en utbygging av alternativ 2. Dette alternativet hadde kraftverk lokalisert litt høyere oppe i vassdraget enn både hovedalternativet fra forrige runde og det som nå er omsøkt. Fylkeskommunen frarådet hovedalternativet i sin forrige høringsuttalelse som følge av at det berørte en verdifull lokalitet av gråor-heggeskog og dessuten den sterkt truede arten Sumpanikjuka. De nye vurderingene som Hofton i Biofokus har foretatt for utreder, og som fylkesrådmannen ikke ser noen grunn til å betvile, viser at de påviste forekomstene av Sumpanitjuka ligger utenfor influensområdet og dermed ikke blir berørt av de utbyggingsplanene som nå foreligger. Videre er Hofton tydelig på at det alternativet det nå søkes konsesjon for, etter de tilpasningene av planene som nå er foretatt med blant annet rørgate i tunnel på flere delstrekninger, har lav konsekvensgrad for naturmiljø og biologisk mangfold. Det påpekes at påslippet av minstevannføring som er planlagt, sammen med flomvannføring, er tilstrekkelig til å ta vare på bekkeløftmiljøet langs Fossåa.

Når det gjelder de vilkårene, eller avbøtende tiltakene, som fylkeskommunen forutsette i sin høringsuttalelse ved utbygging av Fossåa dreide det seg om tre punkter, henholdsvis innføring av minstevannføring vinterstid for å ivareta hensynet til fisk og bunndyr, fastsettelse av økt minstevannføring sommertid ut fra hensynet til friluftsliv på den øvre strekingen, og innføring av standard naturforvaltningsvilkår. Den aktuelle strekingen i Fossåa har bestand av småørret av lokal verdi. Det gir brukbare muligheter for fiske selv om tilgjengeligheten er noe krevende i bekkedalen. Søker foreslår, som fylkeskommunen signaliserte en tydelig forventning om, at det nå innføres minstevannføring vinterstid (24 l/s) og samtidig en økning i minstevannføringen om sommeren (129 l/s). Selv om reduksjon i vannføring vil ha negative konsekvenser for ørretbestanden, og vintervannføringen er lav, vurderes den tilstrekkelig til å opprettholde levevilkår. Samtidig vil den økte minstevannføringen sommerstid virke positivt på landskapsbildet, fisket og friluftslivet på den øvre strekingen nedover fra inntaket. Faglig vurdert har søker ved de tilpasningene som er gjort langt på veg tatt hensyn til de krav fylkeskommunen satte i sin forrige høringsuttalelse. Det forventes at innføring av standard naturforvaltningsvilkår vil følge eventuell konsesjon. Dette er vanlig ved nye konsesjoner til vannkraft og vil sikre muligheten til å pålegge undersøkelser, overvåkning eller nødvendige biotopforbedrende tiltak i etterkant av utbygging.

Regional plan for vannforvaltning i vannregion Glomma (2016-2021) har fastsatt miljømålet god økologisk tilstand i Fossåa. Dersom det blir utbygging vil dette utvilsomt forringe tilstanden i Fossåa, og det resulterer i at miljømålet ikke nås. Utgangspunktet etter vannforskriften er at slik forringelse av miljøtilstanden ikke er tillatt. Det er likevel slik at § 12 i forskriften åpner for ny aktivitet eller inngrep i vannforekomsten dersom vilkår i nevnte paragraf er innfridd. Det følger blant annet at samfunnsnyttene ved utbygging av Fossåa må være større enn tapet av miljøkvalitet.

Fylkesrådmannen ser at det i dette tilfellet er vanskelig vurdering om samfunnsnyttene er tilstrekkelig stor gitt den negative påvirkningen av Fossåa, som tross alt fremstår med miljøkvaliteter av middels verdi og som representerer et sidevassdrag relativt lite påvirket av inngrep. Det er uansett NVE som konsesjonsmyndighet som må foreta denne vurderingen etter § 12 i vannforskriften. I denne vurderingen er det naturlig at en vurderer behovet for økt kraftproduksjon i området. Videre, dersom det vurderes å være behov for økt produksjon av kraft sommertid, om det er andre vassdrag hvor dette kan oppnås med mindre tap av miljøkvalitet enn hva tilfellet er i Fossåa.

Oppsummering:

Det vises til fylkesutvalgets vedtak i sak 50/13 og saksutredningen som lå bak tidligere avgitt høringsuttalelse. Det er fortsatt ikke gjennomført systematiske kulturminneregistreringer i området. Potensialet for funn av hittil ukjente kulturminner i området er vurdert å være så høyt at det må gjennomføres en befaring av arealet jf. kulturminnelovens § 9, før fylkeskommunen kan gi endelig uttalelse til søknaden. Oppland fylkeskommune må derfor opprettholde sin innsigelse fra 2013.

Dersom denne forutsetningen oppfylles ses det på bakgrunn av fylkesutvalgets tidligere uttalelse til saken, og de justeringer og faglige vurderinger som nå er foretatt, ikke noe direkte grunnlag for å motsette seg at konsesjon blir gitt. NVE må vurdere tiltaket etter vannforskriftens §12 og finne at samfunnsnyttien ved en utbygging er større en tapet av miljøkvalitet. Hvis NVE finner samfunnsnyttien så stor at konsesjon blir gitt bør fylkeskommunen være tydelige på hvilke vilkår en forventer følger konsesjonen. Dette er særlig for å sikre nødvendige hensyn til fisk og fiske jamfør fylkeskommunens ansvar etter "Lov om laksefisk og innlandsfisk mv".

Konklusjon:

1. Oppland fylkeskommune opprettholder innsigelsen til søknaden om konsesjon for Fossåa kraftverk i Sør-Fron kommune inntil undersøkelsesplikten jf. kulturminnelovens § 9 er oppfylt, og tiltakets forhold til automatisk fredete kulturminner er avklart.
2. Under forutsetning av at første punkt er oppfylt vil ikke Oppland fylkeskommune motsette seg at det blir gitt konsesjon til bygging av Fossåa kraftverk. Det forventes at Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) vurderer tiltaket etter vannforskriftens § 12.
3. Dersom NVE finner samfunnsnyttien ved en utbygging er så stor at konsesjon blir gitt, forventer fylkeskommunen at det stilles følgende vilkår:
 - Minstevannføring sommer og vinter minimum på nivået i foreslått konsesjonssøknad
 - Omløpsventil som sikrer jevn vannføring nedstrøms kraftverket ved driftsavbrudd
 - Slukeevne som i omsøkt alternativ 1 (2,34 m³/s)
 - Standard naturforvaltningsvilkår

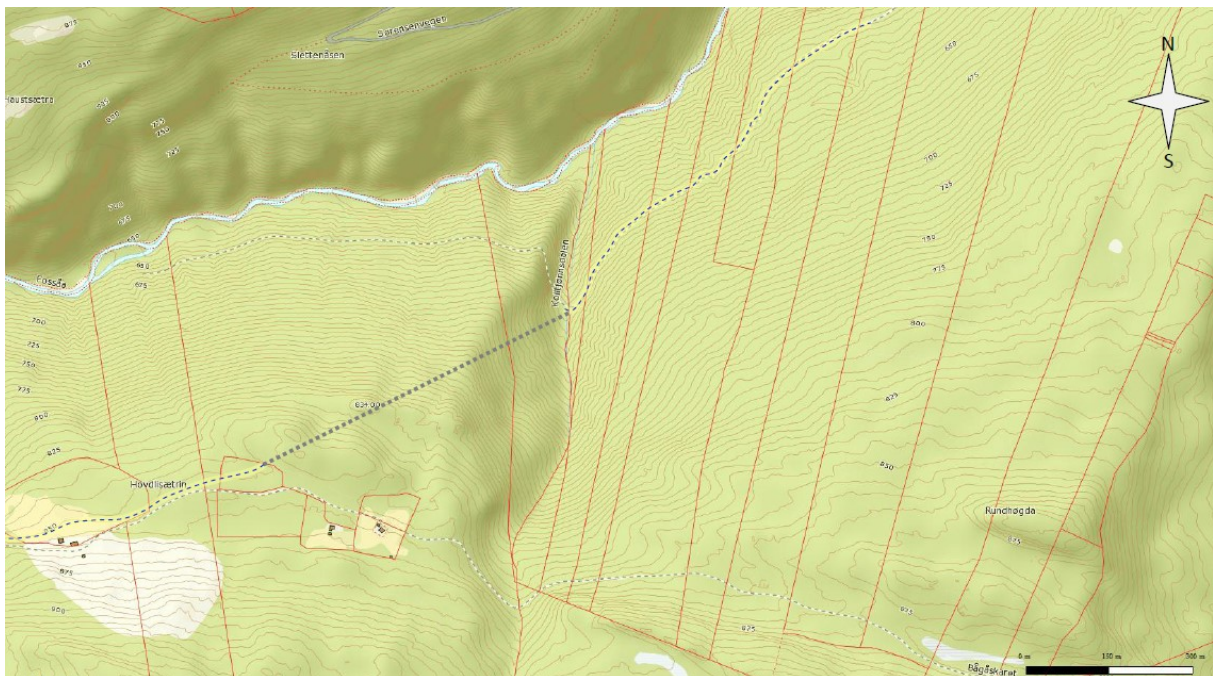
Med hilsen

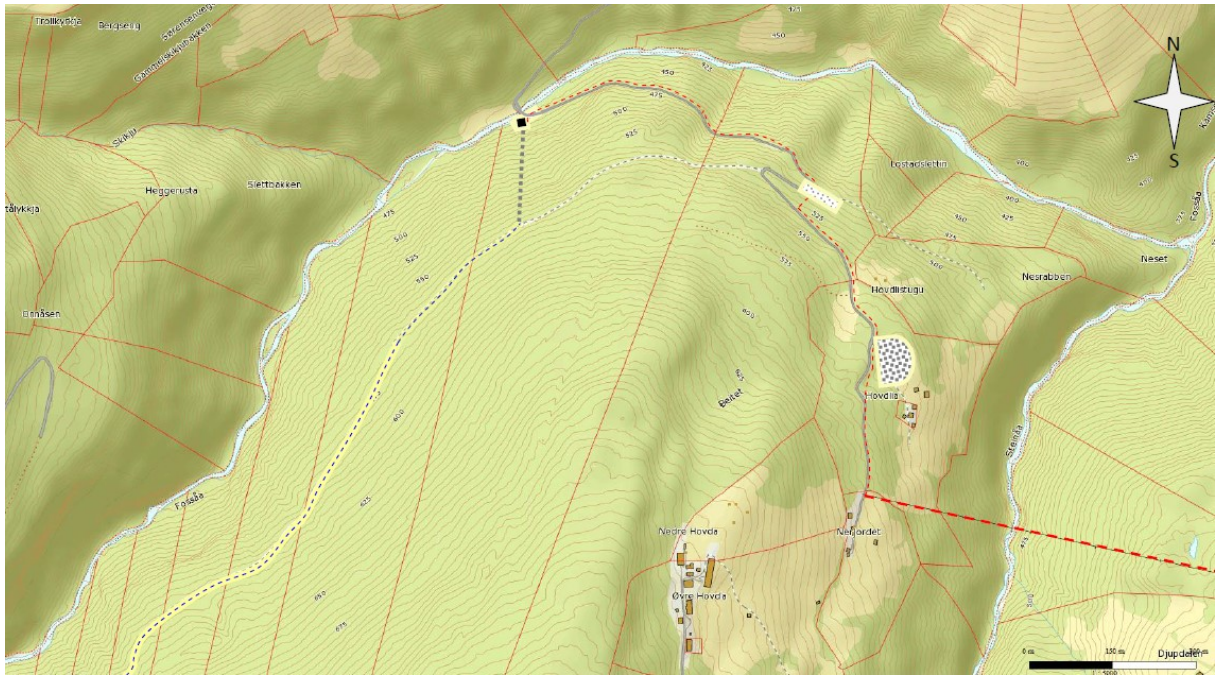
Kristin Loe Kjelstad
Teamleder plan og miljø
Regionalenheten

Kjell Marius Mathisen
Fylkeskonservator
Kulturarvenheten

Kopi til: Kulturarvenheten, Postboks 988, 2626 LILLEHAMMER
Fylkesmannen i Oppland, Postboks 987, 2626 LILLEHAMMER
Sør-Fron kommune, Kommunevegen 1, 2647 SØR-FRON

Vedlegg:

	Eiendomsgrense		Ny vei		Demning	Klient:	Fossåa 1K AS
	22 kV kraftlinje		Rigg & massetak/deponi		Rørgate nedgravd (inkl. alternativ)	Anlegg:	Fossåa kraftverk
	Ny krafttilkobling		Arealbehov		Rørgate boret	Dato & sign.:	17/8 - 2014 / ES rev0
	Eksisterende bil-traktorvei		Magasin		Kraftstasjon	Firma:	Sofienlund